

Тетяна Гусєва

кандидат психологічних наук, доцент,
Тернопільський національний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я,
Тернопіль, Україна
ORCID: 0000-0002-1168-719X

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МЕДІАСОЦІАЛІЗАЦІЇ

У сучасному інформаційному суспільстві медіа стали невід'ємною частиною повсякденного життя, особливо для молоді, яка є активним споживачем медіаконтенту. Зростає вплив медіа на формування особистості, її ціннісних орієнтацій та соціальних ролей. Саме тому процес медіасоціалізації набуває особливої актуальності і водночас потребує глибокого психологічного аналізу.

Даній проблематиці присвячено роботи таких науковців, як О. Городецька, М. D'Amato, О. Зінчиної, В. Іващенко, О. Караман, І. Кіндрат, В. Конах, О. Коломієць, В. Курило, Г. Лещук, М. Маклюєн, М. Матвійчук, М. Наумова, Л.Найдьонова, О.Несененко, О.Черниш, О. Петрунко, С. Савченко, С. Семчук, А. Тадаєва, М. Nota, М. Shahid та ін.

Медіасередовище виконує низку важливих функцій, що опосередковують або й визначають перебіг її соціалізації: інформує про середовище та інших людей,

дає альтернативні зразки поведінки в соціумі, уможливорює переживання яскравих – «позитивних» (катарсис, радість, естетичне задоволення) і «негативних» (сум, тривога, страх, відчуття ризику) – емоцій і почуттів, звільняє від тиску буденності й повсякдення, переносить у принципово інший, «альтернативний», «віртуальний» вимір життя. Такі особливості медіасередовища і ефекти перебування в ньому міцно утримують у сфері свого впливу дітей і підлітків, які виявляють до цього особливу цікавість [6].

О. Коломієць у своїй праці розглядає медіасоціалізацію як «соціалізацію в медіасередовищі», яку пов'язує з «послабленням реальних контактів особистості» та «заміною їх віртуальним спілкуванням», що особливо помітно в «аспекті розвитку інституту сім'ї, а отже і реалізації традиційного механізму соціалізації» [2].

Медіа надають можливість як для розширення, так і для звуження можливостей особистості. Сучасний медіапростір виступає інструментом у формуванні та конструюванні соціальної реальності, суспільної думки та свідомості [6].

На думку дослідників С. Савченко та В. Курило в сучасних умовах медіасоціалізація як вагомий фактор становлення особистості передбачає розширення процесу засвоєння особистістю зразків поведінки, соціальних норм та цінностей, психологічних настанов завдяки інформаційній культурі [5]. Потрібно також зауважити, що вплив медіакультури на соціалізацію особистості має комплексний характер: медіакультура може впливати на інтелект та емоції, а також сприяти формуванню світогляду, творчого й критичного мислення, певних соціально-психологічних якостей індивіда. Відповідно це зумовлює формування активної життєвої позиції особистості, її цілеспрямованого, діяльнісного ставлення до життя, розвиток емоційного інтелекту, адаптаційних можливостей до функціонування у соціумі загалом.

Психологічні особливості медіасоціалізації проявляються по-різному залежно від вікової категорії:

У дітей ще не розвинена критичність мислення, тому вони легко наслідують поведінкові моделі з медіа.

У підлітків спостерігається активний пошук ідентичності, і медіа можуть як підтримувати цей процес через створення спільнот за інтересами та надання простору для самовираження, так і ускладнювати його через нав'язування стереотипів, формування залежності від визнання у віртуальному середовищі, кліпове мислення, хибне уявлення про реальність [4].

У дорослих домінують такі явища як інфоголізм, FOMO (страх щось пропустити), інформаційне виснаження, цифрова тривожність, а також спотворення уявлень про події внаслідок перебування в інформаційній «бульбашці». Водночас дорослі мають більше можливостей для використання медіа як ресурсу для самоосвіти, самовираження та підтримки соціальних зв'язків.

Особливістю психологічного впливу медіа є також їх здатність трансформувати когнітивні структури – уявлення про світ, цінності, соціальні стереотипи – та емоційний стан особистості. Медіа можуть як викликати стрес, тривожність, агресію, так і стимулювати емпатію, співпереживання, позитивне мислення.

Захисним механізмом від негативного впливу медіа на соціалізацію особистості виступає медіаграмотність та медіаосвіта, які формують критичне мислення, здатність до усвідомленого споживання інформації та емоційну стійкість.

Отже, медіасоціалізація є важливим процесом формування особистості в умовах сучасного інформаційного суспільства. Психологічні особливості

медіасоціалізації залежать від рівня медіаграмотності, вікових та індивідуальних характеристик особистості. Необхідно розробляти та впроваджувати програми медіаосвіти, спрямовані на розвиток критичного мислення та свідомого споживання медіаконтенту, щоб мінімізувати негативний вплив медіа на особистість.

Список використаної літератури та джерел

1. Іващенко В., Несененко О. Поняття медіасоціалізації в науковому дискурсі. *Integrated Communications*. 2024. № 2 (18). С. 27–35. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/50980/1/V_Ivashchenko_O_Nesenenko_IC_2_18_FJ.pdf
2. Коломієць О. Г. Медіасоціалізація молоді в сучасному медіапросторі. *Information Technologies in Education*. 2018. № 4 (37), С. 64–76. URL : <https://ekhsuir.kspu.edu/server/api/core/bitstreams/3bf123a1-95ef-46da-a19b-65ca9a72cb05/content>
3. Петрунько О. В. Медіасоціалізація, або соціалізація з медіа замість соціалізації з дорослими. *Психологічні перспективи: Спеціальний випуск*. 2010. С. 103–113.